

Udskriftsdato: 15. december 2025

VEJ nr 60 af 10/07/2009 (Gældende)

Vejledning om politiets samarbejde med de sociale myndigheder og psykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet) og om videregivelse af oplysninger i forbindelse med samarbejdet

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2009-945-1384

Vejledning om politiets samarbejde med de sociale myndigheder og psykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet) og om videregivelse af oplysninger i forbindelse med samarbejdet

1. Indledning

Ved lov nr. 114 af 16. februar 2009 om ændring af retsplejeloven er §§ 114 og 115 ændret, således at politidirektøren skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien (PSP-samarbejdet). Desuden er der skabt mulighed for, at de myndigheder, der deltager i PSP-samarbejdet, uden samtykke fra den, oplysningerne angår, kan videregive de personoplysninger, som man mener er nødvendige for, at samarbejdet kan fungere.

Retsplejelovens § 114 har følgende ordlyd:

»§ 114. Politidirektøren skal virke for at etablere et kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og hver kommune i politikredsen, herunder med inddragelse af skoler og sociale myndigheder.

Stk. 2. Politidirektøren skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.«

Retsplejelovens § 115 har følgende ordlyd:

»§ 115. Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde eller af hensyn til politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i stk. 1 kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1. Oplysningerne må i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.«

I det følgende vil der blive redegjort for indholdet af retsplejelovens § 114, stk. 2, hvorefter politidirektøren skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Der vil endvidere blive redegjort for anvendelsen af retsplejelovens § 115 om udveksling af oplysninger som led i PSP-samarbejdet, herunder forholdet til anden lovgivning om videregivelse af oplysninger, der kan være af betydning for myndighedernes samarbejde som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

2. Generelt om PSP-samarbejdet

Formålet med PSP-samarbejdet er at skabe et smidigt og uformelt forum for tilrettelæggelse af en koordineret indsats over for socialt udsatte personer med henblik på at sikre, at disse personer hjælpes på den rigtige måde og at forebygge, at de pågældende personer udvikler (eller fortsætter) en kriminel adfærd.

Målgruppen er typisk borgere, som med jævne mellemrum optræder i politiets døgnrapporter, som ikke entydigt hører til i målgruppen for en af sektorerne i PSP-samarbejdet, og som derfor er i fare for at ende i

et »tomrum« mellem forskellige myndigheders ansvarsområder med risiko for, at de pågældende ikke får den nødvendige støtte.

Personerne i målgruppen vil desuden typisk være karakteriseret ved, at de har været indblandet i kriminalitet, at de har haft et massivt misbrug af alkohol eller stoffer, at de ofte har haft en truende, aggressiv eller voldelig adfærd, at de har haft flere indlæggelsesforløb på en psykiatrisk afdeling bag sig, og/eller at de har haft svært ved at fastholde en bolig på grund af deres uhensigtsmæssige adfærd eller dårlige økonomi.

Det er en forudsætning for PSP-samarbejdet, at myndighederne kan drøfte den pågældende borgers situation i et mere uformelt forum. En sådan drøftelse kan indebære udveksling af oplysninger om den pågældende borgers rent private forhold, herunder om anholdelser, detentionsanbringelser, strafbare forhold, sociale og psykiske problemer samt misbrug af nydelsesmidler.

Retsplejelovens § 114, stk. 2, og § 115 om PSP-samarbejdet tilsigter ikke at begrænse den enkelte myndigheds adgang til på ethvert tidspunkt at iværksætte hjælpeforanstaltninger efter anden lovgivning og herefter benytte sig af adgangen til at iværksætte særlige sociale eller sundhedsmæssige støtteforanstaltninger mv. uden for PSP-regi.

2.1 Rammerne for PSP-samarbejdet

Politidirektøren i alle landets politikredse skal virke for at etablere et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

De overordnede rammer for PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds vil således skulle fastlægges af politidirektøren bl.a. på baggrund af drøftelser i kredsrådet og med de relevante lokale aktører inden for social- og behandlingspsykiatrien.

Samtidig bør den praktiske indsats over for socialt udsatte personer inden for PSP-samarbejdet og rammerne herfor i vidt omfang tilrettelægges under hensyntagen til de ønsker og behov, der lokalt måtte være i de enkelte kommuner i politikredsen. Det vil normalt være lokalpolitiet på politikredsens enkelte politistationer, der skal varetage det daglige lokale PSP-samarbejde. Der vil kunne etableres forskellige PSP-samarbejdsfora alt efter de lokale forhold rundt om i politikredsen og i de enkelte kommuner.

Det bør endvidere være det klare udgangspunkt, at der skal etableres en central PSP-sekretariatsfunktion i politikredsen, der kan varetage tværgående funktioner og støtte de enkelte lokalpolitienheder. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis et sådant sekretariat efter aftale med de øvrige myndigheder, der indgår i PSP-samarbejdet, også kunne omfatte repræsentanter fra de pågældende myndigheder. PSP-sekretariatsfunktionen vil naturligt kunne etableres i tilknytning til SSP-sekretariatet i den enkelte politikreds.

Politidirektøren afgiver efter retsplejelovens § 112, stk. 2, hvert år en skriftlig redegørelse til kredsrådet vedrørende politiets virksomhed i politikredsen i det forløbne år, herunder om det kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politi og hver kommune, jf. § 114. Redegørelsen skal med indførelsen af retsplejelovens § 114, stk. 2, endvidere omhandle politiets virksomhed vedrørende PSP-samarbejdet.

PSP-samarbejdet i den enkelte politikreds skal medtages i den lokale samarbejdsplan, som politidirektøren hvert år skal udarbejde i medfør af retsplejelovens § 113.

3. Forholdet til anden lovgivning om videregivelse af oplysninger

Om de almindelige regler om videregivelse af oplysninger fra en forvaltningsmyndighed til en anden henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger (L 79 af 26. november 2008 – Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Udveksling af oplysninger som led i politiets samarbejde med de sociale myndigheder og psykiatrien)).

Det skal i den forbindelse bemærkes, at reglerne om videregivelse af oplysninger om enkeltpersoner mellem forvaltningsmyndigheder er ændret ved lov nr. 503 af 12. juni 2009 om ændring af forvaltningsloven og lov om behandling af personoplysninger (Udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder), som trådte i kraft den 1. juli 2009. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets bemærkninger (L 137 af 25. februar 2009 – Forslag til lov om ændring af forvaltningsloven og lov om behandling af personoplysninger (Udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder)).

De almindelige regler om videregivelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold i forvaltningsloven, persondataloven, sundhedsloven og psykiatriloven er fraveget med ændringen af retsplejelovens § 115. Det vil sige, at når der er tale om videregivelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold inden for PSP-samarbejdet, skal alene retsplejelovens § 115 anvendes.

Den nævnte lovgivning vil imidlertid – i det omfang det er relevant – finde anvendelse på forhold, der ikke er reguleret i § 115. Det indebærer bl.a., at persondatalovens regler om den registreredes rettigheder, den dataansvarliges anmeldelsespligt og behandlingssikkerhed finder anvendelse i det omfang, det er relevant – også for behandlinger af personoplysninger som led i PSP-samarbejdet.

4. Videregivelse af oplysninger inden for PSP-samarbejdet

Det følger af retsplejelovens § 115, at de myndigheder, der deltager i PSP-samarbejdet – uden samtykke fra den oplysningerne angår – kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold som led i PSP-samarbejdet.

Der er imidlertid en række begrænsninger for videregivelsen af oplysninger inden for PSP-samarbejdet. De involverede myndigheder kan således ikke uden videre frit udveksle enhver oplysning, som myndighederne er i besiddelse af om de personer, som PSP-samarbejdet er rettet imod.

4.1. Efter retsplejelovens § 115, stk. 1, kan politiet videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Efter retsplejelovens § 115, stk. 2, kan en myndighed i samme omfang som nævnt i stk. 1 videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet eller andre myndigheder, der indgår i indsatsen over for socialt udsatte personer.

Efter disse bestemmelser må videregivelse således kun ske af hensyn til formålet med PSP-samarbejdet (koordinering af indsatsen over for socialt udsatte personer), og videregivelsen skal være nødvendig for, at PSP-samarbejdet kan fungere.

Kravet om, at videregivelsen må anses for nødvendig for samarbejdet, indebærer, at de deltagende myndigheder i hvert enkelt tilfælde skal vurdere, om det konkret er nødvendigt at videregive bestemte oplysninger om privatpersoner, for at samarbejdet kan fungere.

Heri ligger, at der med ordningen ikke skabes adgang til, at f.eks. de involverede aktører inden for social- og behandlingspsykiatrien frit kan videregive enhver (sundheds-)oplysning om en bestemt persons rent private forhold, men alene de oplysninger, som er nødvendige for, at de involverede myndigheder kan tilrettelægge en koordineret indsats over for den pågældende person.

Det vil f.eks. kunne være nødvendigt, at repræsentanter fra social- og behandlingspsykiatrien i PSP-regi videregiver oplysninger om, at en person, der gang på gang optræder truende over for naboerne, lider af tvangstanker. Det vil i den forbindelse kunne være nødvendigt for tilrettelæggelse af politiets indsats, at de pågældende repræsentanter giver nærmere oplysninger om, hvordan tvangstankerne kommer til udtryk - f.eks. at den pågældende person optræder højtråbende og aggressivt, men ikke direkte voldeligt. Derimod vil der ikke nødvendigvis være behov for at videregive nærmere oplysninger om baggrunden

for tvangstankerne og udviklingen af vedkommendes sygdomsforløb eller oplysninger om et eventuelt tvangsmæssigt ophold på lukket institution flere år tilbage.

4.2. Det følger endvidere af § 115, stk. 2, at oplysningerne i forbindelse med PSP-samarbejdet ikke må videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at medarbejderne hos de myndigheder, der indgår i PSP-samarbejdet, vil kunne anmelde strafbare forhold til politiet, men dette skal i givet fald ske uden for PSP-samarbejdets rammer. Loven tilsigter således ikke at ændre noget i de situationer, hvor det følger af f.eks. sociallovgivningen, at der består en anmeldelsespligt.

Sker det i særlige tilfælde, at politiet gennem PSP-samarbejdet bliver bekendt med oplysninger, som kan have betydning for efterforskningen af en straffesag, vil politiet kunne benytte oplysningerne i forbindelse med efterforskning.

Bestemmelsen udelukker derimod, at politiet med henblik på efterforskning gennem PSP-samarbejdet indhenter oplysninger med det formål at bruge oplysningerne til efterforskning.

4.3. Efter retsplejelovens § 115, stk. 3, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 ske udveksling af oplysninger mellem myndighederne og selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, hvis de nævnte institutioner inddrages i PSP-samarbejdet.

4.4. Efter retsplejelovens § 115, stk. 4, er myndighederne, der indgår i samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer, ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.

Der består således ikke en pligt for myndighederne til at videregive oplysninger, men alene en mulighed herfor. Myndighederne kan undlade at videregive oplysninger, hvis dette findes betænkeligt. Retsplejelovens § 115, stk. 4, fraviger på dette punkt bestemmelsen i forvaltningslovens § 31, hvorefter en myndighed, der er berettiget til at videregive oplysninger, også normalt er forpligtet hertil på begæring af en anden myndighed, når oplysningerne har betydning for den anden myndigheds virksomhed.

Retsplejelovens § 115 berører dog ikke en eventuel pligt til at videregive oplysninger efter anden lovgivning.

5. Notatpligt, indsichtsregler og klageadgang

5.1. Da der vil være tale om et tværfagligt samarbejde om faktisk forvaltningsvirksomhed, vil der i almindelighed ikke være noget krav om, at de oplysninger, der udveksles som led i PSP-samarbejdet, skal noteres ned. Det skyldes, at notatpligten efter offentlighedslovens § 6 kun gælder i afgørelsessager.

Det er dog muligt, at der efter omstændighederne vil påhvile myndighederne en notatpligt i den enkelte situation på grundlag af ulovbestemte forvaltningsretlige grundsætninger. Der kan om rækkevidden af den ulovbestemte notatpligt bl.a. henvises til John Vogter, Offentlighedsloven med kommentarer (3. udg., 1998), side 152 f., og Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret (2. udg., 2002), side 412 f., hvor der bl.a. er en omtale af ombudsmandspraksis på området.

5.2. De personer, der udveksles oplysninger om, vil i henhold til de gældende indsichtsregler i lovgivningen kunne fremsætte anmodning over for de involverede myndigheder om indsigt i de udvekslede oplysninger. En sådan indsichts-anmodning vil som det klare udgangspunkt skulle imødekommes, og der vil således efter reglerne på området alene kunne gøres undtagelse fra retten til indsigt i udvekslede oplysninger, hvis tungtvejende hensyn taler herfor.

Herudover vil der, f.eks. på baggrund af oplysninger fra den berørte person, efter omstændighederne kunne være pligt for myndighederne til at foretage berigtigelse af udvekslede oplysninger. For udvekslinger af oplysninger, der skal bedømmes efter persondataloven, gælder lovens § 5, stk. 4, og § 37, hvoraf

følger, at det påhviler den dataansvarlige myndighed at berigtige (eller slette eller blokere) oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende.

5.3. De personer, der er videregivet oplysninger om, vil kunne gøre indsigelse herimod over for vedkommende myndighed. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til bestemmelsen i persondatalovens § 35, som i øvrigt bygger på den forudsætning, at en forvaltningsmyndigheds beslutning om, hvorvidt en indsigelse i henhold til bestemmelsen i § 35 skal imødekommes, har karakter af en afgørelse efter forvaltningsloven. Det indebærer bl.a., at den pågældende myndighed skal overholde forvaltningslovens regler om bl.a. at vejlede om mulighederne for at klage til en eventuel klageinstans.

Herudover kan der – såfremt betingelserne herfor er opfyldt i det konkrete tilfælde – klages til Folketingets Ombudsmand.

Justitsministeriet, den 10. juli 2009

ANNE FODE